

Vnanje države. Celi svet iznemiruje sedaj človeška kuga, nekdanjemu pomoru čisto podobna, ki se jo blizu Astrahana na Ruskem prikazala, kamor so jo kozaki, vrnivši se iz rusko-turškega bojišča v Aziji, baje zatepli. Človeka, če prav zdravega, začne glava boleti, omotica mamiti, kmalu ga sili iz sebe metati, moči ginejo grozno naglo in v 24 urah je mrtev, malokteri nalezenec učaka tretjega dne. V 5 vaseh je vse zbolelo, 385 je uže mrtvih. Ruska vlada je kordon potegnila okoli okuženih krajev pa ni mogla zabraniti, da nebi dalje se raztepla. Novine pravijo, da so uže v Nižjem-Novgorodu in celo v Odesi zasledili strahovito človeško kugo. Nemška in avstrijska vlada je sklenila vzajemno postopati in meje strogo zapreti. — Francoski republikanski ministri so pomilostili 2245 komunistov; Francozi še nimajo dosti, da so jim ovi razbojniki uže enkrat Pariz užgali. Bismark tuhta, kako bi visoko colnino vrgel na tuje zruje, živino, volno, železo in tobak. Švicarji predirajo 12000 črevljev visoko planino Gothard za železnico, ki bo Nemčijo vezala z Italijo. Ta železnica utegne še kedaj nam pa tudi Francozem v vojski nevarna biti. Italijanski rovarji pošiljajo Orsinskih bomb v Trst. Turški sultan je ukazal Novipazar in Mitrovico tako utrditi, kakor je bila Plevna. Angleži v Afganistanu so vzeli mesto Kandahar in se pripravljajo udariti v Ghiznev, Kabul, kder je vse v neredu, in še dalje v Herat. Nekaj Afganov pa je v Indijo mahnilo Angležem se hrbet. Sicer pa Angleži z denarjem več opravijo, kakor s puškami, Jakub-Khanove vojake so podmitali tako, da je zopet cel regiment konjenikov odpal.

Za poduk in kratek čas.

Iz Gradca do Sarajeva.

(Dogodki iz življenja vojaškega duhovnika v bosenski vojski l. 1878.)

VII. Brod postaja od dne do dne važnejši in bogatejši. Sicer je mesto majhno in ne posebno lepo. Šteje okoli 7000—8000 prebivalcev. Hiše ima nizke in z deskicami krite. Razdeljeno je v trdnjavo in dolnje mesto. V prvi se nahaja kosarna, bolenišnica, vojaška kapela in shrambe za vojaško blago. V dolnjem varošu najdeš 2 katoliški cerkvi, farno in frančiškansko, ter edno grško-iztočnih Srbov. Cerkveno življenje je zaspano, skoro mrtvo. Po nedeljah in praznikih imajo kat. cerkve le pičlo število pobožnih obiskovalcev. Ne vem, ali je zmirom tako, ali le samo v tem vihar-nem času. Od Brodskih šol je spomena vredna nižja in višja realka. Drugih posebnostij nima mesto. Glavna skrb jegovim stanovalcem je trgovina po Savi. Po pridobitvi bogate Bosne bode se Brod povzdignil do znamenitnega obrtnega mesta, posebno kedar bode zvezan po železnici s Bosutom ali turškim, sedaj bosenskim Brodom. Onda lahko postane za Slavonijo to, kar je Budim-Pesta za

Ogrsko. Opomnim še naj, da je bil v Brodu rojen dne 15. marcija 1824 narodni srbski pesnik Vranko Radičević. Poslavlil se je l. 1847. s prvim zvezkom svojih pesmij ktere je posvetil: „Srbski omladini“ in odslej je bil eden najčislanejših narodnih pesnikov. Nova doba je z njim nastopila za srbsko slovstvo. On je oživil narodno pesništvo. Mladega pisatelja je posebno priporočal učeni Daničić. Študiral je v Karlovcu in v Beču, kjer mu je bil iskren prijatelj srbski Homer: Vuk Stefanović Karadžić. Umrli je l. 1853. Jegove kosti počivajo na Marksner pokopališču v Beču ne daleč od Vuka in drugih jugoslavjanskih pisateljev. Jegove pesmi so doživele l. 1878. uže peto izdajo. —

Dne 3. avgusta je došlo našem zdravniskemu oddelku povelje, da mora na nedoločeni čas v Brodu ostati. Zato sem skušal, da se seznanim kolikor moči z mestno okolico. Že popoldne se podam v društvu g. Jvana Kendjelić-a, administratorja iz zagrebačke nadškofije, g. Dobošević-a, posestnika iz slavonskega mesta Jloka in ednega o. frančiškana v turški Brod-Bosut, ki je na desnem Savskem obrežju. Mesto šteje okoli 3000 prebivalcev, največ mohamedancev, nekoliko Srbov in katolikov. Tu je ladijiška postaja avstrijskega Lloyda (brodnarskega društva) in telegrafska štacija. Hiše so vse lesene od temelja do slemena. V kterih bivajo turčini, te imajo okna z lesenimi mrežami zakrita, da nihče ne more v nje pogledati. Prodajalnice (dučanov), pivarnice (mehan), kavarn (kofeodžakov) je mnogo in so vse na ulice odprte. Ogledali smo si najprvo mohamedansko džamijo ali turški tempel. Poslopje je štirovoglato, z deskicami krito, drugače pa zidano. Na desno od vrat stoji, kakor povsodi pri Turkih, tenek prav špičast turn „munara“; najprimernejše se da prispodobiti kakšnemu dimniku a ne našem zvoniku. Na vrhu ima zobčast hodnik, po kterem se spreha ob gotovem času turški pop, bodža imenovan, in „vika“ to je glasno kriči navadno „alaha bilala“ (boga mi tako mi boga) ter vabi vernike k molitvi, ki se ima po petkrat na dan vršiti. Tem lepše zna hodža vikati ali popevati, tem bolj je vernikom priljubljen. Na druge reči se ne gleda veliko. Plače ima neki po 100 dukatov. V notranjo džamijo peljal je nas četvorico hodžin sin. Ko nam odpre vrata, smukne naglo naprej ter reče ozbiljno: gospoda! dalje ne smete stopiti, kakor na to le hasuro (rogoznico.) Dečka smo na besedo ubogali. Tje gori po tleh so bili razprostrti pisani tepihi. Le pri vratih je ležala lično spletena rogoznica, na ktero smejo tudi inostranci stopiti. Vprašali smo kuštravega turčina, bi li bilo dovoljeno, do kraja džamije korakati, ali on po turški šegi zamokne: jok! jok! (ne, nikakor ne.) Ako pa izujete „papuče“ (črevlje) in vzemete „abdest“, t. j. ako si umijete noge in obraz,ouda smijete — drugačije: jok! Razun tepihov in 4 golih sten ni po džamiji ničesar najti. Kjer je po naših cerkvah altar, tam je zid izdolbljen in so kake tri turške

besede napisane. Kaj da pomenijo, ni znal mladi hodža. Rekel je samo tje v beli dan, da najbrž pravijo: „v tej džamiji ima hodža pravico koran čitati, dokler bode živ“. Na levi strani, po našem na epistolskeji, stoji na vzvišenem kraju leca, raz ktere uči hodža svoje poslušalce koran t. j. turško sv. pismo. Ogledovali smo si menda predolgo ta čudni hram, ker je došel še drug turčin in je prav jezno gledal, da se tako počasi odpravljamo. Zatim smo obiskali katoliškega župnika o. frančiškana Bilipa Oršolič-a, ki stanuje skoro uže na koncu mesta. Sprejel nas je prijazno in takoj v vrt odpeljal, kder nam je postregel z vinom, sirom in finim duhanom. Mož je visoke korenjaške postave. Pod nosom mu se vijajo dolge goste brke. Oblečen je bil po turški. Oršolič je bil prvi, ki se je s svojimi župljani po prehodu naše armade baronu Filipoviču poklonil in ga s krepko besedo navdušeno pozdravil. Razkazal nam je svoje stanovanje, ki obstoja iz dveh majhnih, po turškem običaju uredjenih sobic. Na steni so viseli 3 karabinarji in dve dvecevki, obe nabiti. Osem dni pred našim dolazkom v Bosno je moral župnik vedno pri orožju sedeti, še po noči ni smel očesa zatisniti, ker so mu Turki pretili, da bodo vse razdjali. Katoličani so si sila mnogo straha užili pred besnimi mohamedanci. Deset dni pred 29. julijem umorili so ti divjaki na grozen način dete katoliške matere, in neko deklico so na polju smrtno oskrnili. Vse te v nebo vpijoče silovitosti je župnik naznanil Filipoviču, ki je obljubil pomoči in zadostenja. Skoro ni verjeti, da bi zamogel z umom in srcem nadarjeni človek tako divjati proti svojemu bližnjemu, kakor se to pripoveda o turških krvnikih nasproti kristijanom. Pred odhodom stopimo še v skromno cerkvice, ki je bila pred 2 letoma postavljena. Poprej se je v revni sobici sv. meša služila. Nikoli niso privolili Turki, da bi se sezidala katoliška hiša božja. Zvonika še sedaj nima. Zvon visi na koru. Župni patron je sv. Ilja, prorok božji, kterega podoba na ognjenem vozu najdeš pri velikem in edinem altarju na presno naslikano. Od cerkvene priprave se nahajajo le najpotrebnejše reči a še te so uborne. Verniki radi zahajajo k službi božjej. Svojega dušnega pastirja ljubijo iskreno in ga zovejo: naš njak (stric). Po slovesu nas je župnik veliko časa spremljal po dolgi ulici. S potoma nas je srečala tropa Bosnijakov, izmed kterih sta bila 2 precej vinjena. Župnik nju takoj očitno okrega, češ, da zaslužita batine, ker se v v tem važnem času upijanita in slab zgled dajata. Moža sta obljubila, globoko se klanjajé, da nečeta više žaliti „častnog fra njaka“. Pojdoč se oglasimo se še najpoštenejšem kaloličanu v turškem Brodu, ki je ravno stal pred svojo „kučo“. Povabil nas je brez odloka v „čardak“ t. j. v gornjo hišo, v kterej so bili za zidom široke klopi pokrite z dragocenimi tepihi in vanjkuši. Stola ali kakega naslanjača ni bilo nikjer. Jedva smo

se bili vsedli, in že je prinesel gospodar rumenike (vina) ter nam v krepkem bosanskem jeziku napil, da ga v srce veseli, ker zamore brez strahu pred Turki pogostiti vrle Avstrijance. Pri odlazku je za nami po stopnicah klical: „Moja vam je kuča vazda otvorena, dodjite, kad godj vas volja.“ Ko smo se domov vračali, sedeli so zunaj pred hišami na nizkih klopeh mladi in stari Turki in so pušili čibuk pa srebali črno kavo. Žene ni bilo nobene videti. Turške bule, kakor se imenujejo mohamedanke, ne smejo iz hiše. Zaprte so vedno, kakor robinje. Okna jihovih sob so zakrita z mrežami, tako, da še v jasno nebo ne morejo gledati. Pa še to ne zadostuje. Hiše obdaja visok deskin plot, ki sega večjidel do strehe, da je zabranjen vsak pogled na ulice. O turškem Brodu smem brez zamere reči, da je tu svet „z blanjami zadelau“.

(Dalje prihod.)

Smešničar 4. Učitelj vpraša učenca: kakor tu vidiš na tem „globusu“ je zemlja okrogla, kdo so pa naši nasprotniki pod nami!“ Tega jaz nevem“, odgovori učenec. Učitelj: no, ko bi mi tukaj v v Mariboru skoz sred zemlje luknjo prevrtali, kde bi na uni strani zemlje ven prišli? Učenec sedaj hitro odgovori: „skoz luknjo!“ Tomaž Muškát.

Razne stvari.

(Val. Orožnovi Spisi), zbral in priredil Mih. Lendovšek, vikar v Ptujju, založil in izdal Ignacij Orožen, kanonik, natisnila in prodaja tiskarnica družbe sv. Mohorja v Celovcu. Tako je naslov prelepej novej knjigi, ki nam objavlja dobro zadetno podobo pesnika Orožna in na 237 straneh jegove spise: pesni, igrokaz in različne spise. Cena 60 kr.

(Za cesto od Slov. Bistričke postaje do Peček) sedaj po srenjah podpisujejo prošnjo do deželnega odbora v Gradcu, naj bi se brž začelo delati.

(Občina Starocestna pri Ljutomeru) je častno srenjčanstvo pripoznala g. F. Cigroseri, c. kr. davkarju, g. A. Reich-u, davkarijskemu adjunktju in srenjskemu pisarju g. Skuhali.

(Pišecčki župan) g. baron Moskon je „Slov. Gospodarju“ priposlal snop pisem, iz katerih bi se naj urednik prepričal, da se pri nobenej seji srenjskega zastopa v Pišecah nikoli ni govorilo, ne sklepalo, da bi se dr. Bleiweisu podelilo častno srenjčanstvo! No, zakaj pa ne? Ali je Slovence v Pišecah sram blagega očeta Slovencev? Slobodno bi jih nečesar druga sram bilo!

(Bleiweisova svečanost) opisana od g. Bezenška, urednika Jugoslav. Stenografa, v Zagrebu je lepa knjiga, dobro došla, čestilem očeta Slovencev. Velja 60 kr.

(Obsojeni so) Eduard Leyrer na 10 mesencev zapora, Jozef Rodež na 3 leta, Anton Meglič na 5 let, Lovro Kogelnik 8 let v težko ječo, Anton Gselman pa k smrti na vislicah.

(Ptujška hiralnica) je lani preskrbovala 132 bolehavih siromakov.